

« آثار اسلامیہ و ملیہ تدقیق انجمنی » طر فندہ ایکی آبدہ بر نشر ایڈیٹر

ایکٹھی جلد

اسلام مدینہ و نورک حرثہ عامہ

ملی تبعا بر مجموعی

دین، اخلاق، حقوق، اقتصاد، لسانیات، بدیعیات، قیات، بنیہ اجتماعیہ تدقیقاتی

مدیر :

کویریلی زاده محمد فواد

استانبول دارالفنون « تورک ادبیاتی تاریخی » معلمی
« آثار اسلامیہ و ملیہ تدقیق انجمنی » کاتب عمومیس

استانبول — مطبعہ عامرہ

۱۳۳۱

ملی بنابر مجموعہ

صافی : ۴

ایول — تشرین اول ۱۳۳۱

جلد : ۲

حدیث اربعین ترجمہ لری

عثمانیوں کے اورتہ آسیا ایلہ ایلک تاسلری « ۸۰۴ » ده «چوق اووہ» ده قانلی برملحه ایلہ وقوعہ کلمشدی . اوندن بر عصر صوکرا او خصومت اور تادن قالدش ، یرینه ، سیاسی مناسبتلردن زیادہ ادبی برمبادلہ باشلامشدر . « فاتح سلطان محمدخان » ایلہ « ملاجای » نک مخبرہ سی ، ہراتدہ « حسین بقرا » ندماسی ایلہ فاتح شعرا سنک مشاعرہ سی ، اومسعود عصرک اک سعادت بخش خاطرہ لرنندو . بومستلہ حقندہ کوپرلی زادہ فؤاد بک افندی مہم بر تدقیقنامہ حاضر لامقدہ درلر . بومبادلہ ادبیہ تا « نابی » و « منیف » دورلرینہ قدر تمادی ایتشدر . بونک اک کوزہل دلیلی ایسہ « ملاجای » نک فارسی اولہ رق وجودہ کتیردیکی قرق حدیثی « علی شیر نوائی » نک شرق تورکجہ سنہ چویرمہ سی و بونی دہ « نابی » و « منیف » اک عثمانیجہ یہ نقل ایتہ لریدر . شومبادلہ ادبیہ دہ اولہ وسطی آسیا ادیبلری تقدیم ایتکدہ لرایکن ، مرور زمان ایلہ شرقدہ ادبیاتک انحطاطی و عثمانی ا . بیاتک تعالی ایتہ سی حسیلہ ، عثمانی ادیبلردن « ویسی » و « ترکی » شرقدہ نمونہ اتخاذ ایدیلش ، و بوندہ دہ ، اون اوچنچی عصر ادباسندن مشہور « فردوس اقبال » مؤلفی « مونس خوارزمی » موفق اولمشدر . شونشر ایلدیکز رسالہ لر عین موضوع اوزرینہ یازیلہ قلمری جہتہ ، تورک لسانی تاریخک او دوردہ کی حالی حقندہ مہم برر وثیقہ تشکیل ایتکدہ درلر .

نجیب عاصم

«جای» نک ترجمہ سی

صحیح ترین حدیثی کہ راویان مجالس دین و محدثان مدارس یقین املا کنند حمد دانایست کہ کلمات تامہ جامعہ بر زبان معجز بیان جیب خود کذرانیدہ ، و آنرا تالی کلام کامل و خطاب شامل خود کردانیدہ ، و بتقل رواۃ ثقہ بعد ثقہ بکوش محرومان از سعادت صحبت وی رسانیدہ ، و بنور علم بآن و عمل بموجب علم از ظلمات ظلمت ضلالتشان رہانیدہ ، صلی اللہ علیہ وآلہ و اصحابہ نقلت علومہ و حفظ آدابہ . اما بعد این چہل گاہ است ازان کلمات کہ سہولت فہم و حفظ را بنظم فارسی ترجمہ کردہ می آید ، امید واری آن است کہ ناظم مترجم امروز در شرط « من حفظ علی امتی اربعین حدیثاً یتعفونہ » داخل شود و فردا بسعادت جزاء « بعثہ اللہ » یوم القیمہ فقہاً علماً واصل و من اللہ مکنون المکنون العصمۃ والعون .

بسم الله الرحمن الرحيم

لا يؤمن احدكم حتى يحب لاخته ما يحب لنفسه

هر کسی را لقب ممکن مؤمن
تا نخواهد برادر خود را
کریچه از سعی جان و تن کاھد
آنچه از بهر خویشان خواهد

من اعطی الله ومنع الله واحب الله وابغض الله فقد استكمل ایمانه

هر که در حب و بغض و منع عطا
نمودش ذل بغیر حق مایل
نقد ایمان خویش را یابد
بر محک قبول حق کامل

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده

مسلم آن بود بقول رسول
که بهر جا بود مسلمانی
کریچه عاچی بود و کر عالم
باشد از قول و فعل او سالم

خصلتان لا یجتمعان فی مؤمن البخل وسوء الخلق

بذل کن مال و خوی نیکو وزر
راه ایمان اگر همی پویی
زانکه در هیچ مؤمنی باهم
نشود جمع بخل و بد خویی

یشیب ابن آدم ویشب فیہ خصلتان الحرص وطول الامل

آدمی را بپیری افزاید
هر زمان در بنای عمر خلل
لیک در وی جوان شود دو صفت
حرص بر جمع مال و طول امل

من لم یشکر الناس لم یشکر الله

بتو نعمت زدست هر که رسد
نه بمیدان شکر کوپی پای
که بشکر خدا قیام کند
تارک شکر بندگان خدای

من لا یرحم الناس لا یرحمه الله

رحم کن رحم زانکه بر رخ تو
در رحمت جز از تو نکشاید
تا تو بر دیگران بخشایی
ارحم الرحمن بخشاید

الدنیا ملعونة وملعون مافیها الا ذکر الله تعالی

هدف لعنت خدای آمد
دنیا و هر چه هست در دنیا
غیر ذکر خدا که صاحب ذکر
در دو عالم برحمت است اولی

لعن عبد الدینار لعن عبد الدرهم

هرچه هست آفتاب رحمت حق   شامل ذره ذره عالم
باد ازان دور بنده دینار   باد ازان دور بنده درهم

لا یلدغ المؤمن فی حجر واحد مرتین

دیگر از وی مدار چشم وفا   هر که شد باتو در جفا کستخ
زانکه هرگز دوباره مؤمن را   نکزد مار از یکی سوراخ

العدة دین

مرد را هرچه بگذرد بزبان   عیب باشد و رای آن کردن
و عده در ذمت کرم قرض است   فرض باشد ادای آن کردن

المجالس بالامانة

ای شده محرم مجالس راز   راز هر مجلسی امانت است
ممکن افشای راز مجلس کس   زانکه افشای آن خیانت است

المستشار مؤتمن

هر که در مشورت امین تو شد   کرچه باشد امان روی زمین
چون نهان دارد آنچه مصلحت است   خائش خوان بحکم دین آیین

السباح رباح

سود اگر بایدت ز مایه خویش   دست بخشش کیشای و بخشایش
سودت اکنون ستایش و فردا   در جوار خدای آسایش

الدین شین الدین

نکشد بهر مال دنیا رنج   هر که خواهد کمال بهره دین
بهره دین مکن بناخن دین   تا نکاهد جمال بهره دین

القناعة مال لا ینفد

صاحب حرص را ز خوان کرم   فیض احسان می رسد هرگز
بقناعت کرای کان مالیست   که پایان می رسد هرگز

آفة السباح المن

کی بنعمت شود کسی دل کرم   چون ز نعمت کنند دم سردی
غیر باد خزان منت نیست   آفت روضه جوان مهدی

الصبرة تمنع الرزق

ای کمر بسته کسب روزی را   صبح خیزی دلیل فیروزیست
بهر خواب صباح چشم مبد   زانکه آن خواب مانع روزیست

السعيد من وعظ بغيره

نیک بخت آنکسی که می نبرد   رشک بر نیک بختی دیگران
سختی روزگار نادیده   پند گیرد ز سختی دیگران

کفی بالمرء ائماً ان يحدث بكل ما سمع

میرد را بس همین کنه که قدم   از مقر امان نهد بیرون
هرچه آید درون روزن کوش   از ممر زبان دهد بیرون

کفی بالموت واعظاً

چند گیری بمجلس واعظ   پای منبر پی گرفتن بند
وعظ تو بس بمرک همسایه   نعره نوحه کر بیانک بلند

خير الناس انفعهم للناس

ای که پرسی که بهترین کس کیست   کویم از قول بهترین کسان
بهترین کس کسی بود که ز خلق   پیش باشد بخلق نفع رسان

ان الله يحب السهل الطلق

تا خدا دوست کردت با خلق   یکدل و یکزبان و یکرو باش
شاد طبع و شکفته خاطر ذی   نرم خوی و کشاده ابرو باش

تهادوا تحابوا

دوستی مغز و پوست دشمنیست   تا کی از مغز سوی پوست شوید
هدایا کنید داد و ستد   تا هم از ان وسیله دوست شوید

اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه

بر در خوب روی منزل گیر   چون پی حاجتی بیرون آیی
تا ازل بیشتر که حاجت تو   دهد از دیدنش بیاسایی

زرغباً تردد حباً

دیدن دوست دوست را که که   چهره دوستی بیار آید
ز اتفاق دوام صحبت شان   شوق کاهد ملالت افزاید

طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس

ای خوش آن کس بعیب بینی خویش   پیشوای هنروران گردد
عیب او پیش دیده دل او   پرده عیب دیگران گردد

الغنی الیأس مما فی ایدی الناس

کر دلت را توانگری باید   که توانگر دلی نیکو هنریست
بازکش دست از همه چیز   که بدست تصرف دیگر نیست

من حسن اسلام المرء ترك ما لا یغنیه

تا شود در جهان علم و عمل   شاهدی دین تو جمال افزای
زانکه درخور نیفتدت بازیست   ز آنچه لایق بنا شدت بازی

لیس الشدید بالصرعة انما الشدید الذی یملك نفسه عند الغضب

پهلوان نیست آنکه در کشتی   پهلوان دیگر بیندازد
پهلوان آن بود که کاه غضب   نفس اماره را زبون سازد

لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس

نه توانگر کمی بود که بمارل   کار پرداز و چاره ساز شود
آن بود کز شهود فضل خدای   از زر و مال بی نیاز شود

العلم لایحل منه

ای کران مایه مرد دانشور   که ترا علم و دین بود معلوم
مستعد را ازان مشو مانع   مستحق را ازان مکن محروم

الحزم سوء الظن

حزم مرد آن بود که در همه وقت در حق خلق بد گمان باشد
در همه کار احتیاط کند تا زهد کید در امان باشد

الكلمة الطيبة صدقة

سخن نرم گوی با سائل کر ز مالش نمی دهی نفقه
ز آنکه در روی اهل حاجت هست قول خوش از مقوله صدقه

كثرة الضحك تيمت القلب

خرم آن کس که بهر زنده دلی زیر لب خنده را بپیراند
خنده کم کن که خنده بسیار صد دل زنده را بپیراند

الجنة تحت اقدام الامهات

سر ز مادر مکش که تاج شرف کردی از راه مادران باشد
تخاک شو زیر پای او که بهشت در قدم کاه مادران باشد

البلاء مؤکل بالمنطق

هر که شد مبتلا به پر کویی به بلایی عجب گرفتار است
هر بلایی که میرسد بکسان بیشتر از عمر گرفتار است

المنظرة سهم مسموم من سهام ابليس

دیدن زلف و خال نا محرم دانه کید و دام تلیس است
هر نظر ناو کیست زهر آلود که زشست گمان ابلیس است

لا يشبع المؤمن دون جاره

هر که در خطه مسلمانی باشد از نقد دین کرانمایه
کی پسندد که خود بخشد سیر بنشیند کر سینه همسایه

دم على الطهارة يوسع عليك الرزق

ای کز آلودگی تو شب و روز فاقه و فقر تو زیاده شود
بی طهارت مباش تا بر تو روزی تنگ تو کشاده شود

تحت هذه الاربعين بتوفيق رب العالمين

رباعی

اربعینهای سالکان جامی   هست بهر وصول صدر قبول
نبود از فضل حق غریب و عجیب   که بدین اربعین رسی بوصول

قطعه

هست این اربعین کلام نبی   که شده کل ما خلق خلعت
هر که این را شعار خود سازد   یا بد اندر جهان بسی عزت

سنه ۸۸۶

نوائی نك ترجمه سی

بسم الله الرحمن الرحيم

حد آ کا کیم کلام خیر مال	قلیدی ایل کا رسولدین ارسال
اول رسولی که هم کلامی فصیح	ایل کایتکورددی هم حدیث صحیح
جل ذکره زهی الله رفیع	عزّ قدره زهی رسول شفیع
چون صفا اهل پاك فرجامی	پاك فرجام و پاك فرجامی
اول یقین ساری دستگیر منکا	قبله و اوستاد و پیر منکا
چونکه هجری دین ایل آراسیداسوز	سکسان آلتی یدی وسکز یوز
کیم ینه تحفه عیان قیلدی	تحفه یوق طرفه بیان قیلدی
او قوغاندا بخاری و مسلم	قرق سوز بارجه شهبدن سالم
نثر ایله نظم فی مرکب ایقب	فارسی نظم ایله مرتب ایقب
اربعینی چیقاردیم جانلار	بلکه یوز اربعین چیقارغانلار
تاچی لار آنده نشئه مقصود	اربعین دین نیچون کیم اهل شهود
فارسی دانلار ایلابان ادراک	عاری ایردی بو نفع دین اتراک
ایستادیم کیم بو خیل هم بازی	بولماغای لار بو نفع دین عاری
مین دعا کن چو مدعا ایلاب	اول اجازت بریب دعا ایلاب
مدعا چون باری صواب ایردی	بیر دعا قیلدی مستجاب ایردی
بیر ایکی کون اهتمام اتمدم	کوز توتار دین پرون تمام اتمدم

بار امیدم که شاه شرع آیین   که نبی شرعیغه ویرر تزیین
چون بواوراق ساری سالغای کوز   ایلا کای کوکلینه اثر باری سوز
نژدین داغی بهره ور بولغای   نظم دین داغی بر خبر بولغای
بوکون اولسه حدیثلارغه مطیع   تانکلا بولغای محدث آکا شفیع

لایؤمن احدکم حتی یحب لایخیه ما یحب لنفسه

مؤمن ایرماس دوررکه ایماندین   روزکاریده یوز صفا کور کای
تا که قرداشیغه روا کورماس   هر نه کیم اوزیکا روا کور کای

من اعطی الله ومنع الله واحب الله وابغض الله فقد استکمل ایمانه

کیم کا کیم حب و بغض ومنع عطا   حق اوچون بولدی جزم بیل آنی
کیم ایرور تینکری لطفیدین کامل   اهل ایمان قاشیدا ایمانی

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده

کیم مسلمانلیغ ایلسا دعوی   چین ایماس کر قیلور فدا جانلار
اول مسلماندررکه سالمدر   تیلی دین ایلکیدین مسلمانلار

خصلتان لایجتیمان فی مؤمن البخل وسوء الخلق

مؤمن ایرسانک قلیب درونکنی نثار   ایل بیلا روشن اول نیچوک کیم شمع
نیکا کیم تینکری هیچ مؤمن دا   بخل و بد خو یلغنی قیلما دی جمع

یشیب ابن آدم و یشب فیه خصلتان الحرص وطول الامل

آدمی غه اکرچه واقع در   قاریغان سای بارجه ایشده خلل
ایکی فعلی ولی یکیت راک اولور   برنی حرص و بریسی طول امل

من لم یشکر الناس لم یشکر الله

اول که خالق غه شکر دیر اول   شا کر اولماق کیراک خلایق دین
کیم که مخلوق شکرینی دیما کای   دیما کای شکر داغی خالق دین

من لایرحم الناس لایرحمه الله

تینکری دین رحم اکر طمع قیلسانک   اول اولماق کیراک سین ایل کا رحیم
هر کیشی کیم الوس غا رحم ایتماس   انکا رحم ایلماس رحیم و کریم

الدنيا ملعونة وملعون ما فيها الا ذكر الله تعالى

دینی وهرنی آندادور موجود یولدی حق لغتی کرفتاری
غیر حق ذکر کی کیم ایدور ذا کبر تینکرینک رحتی سزاواری

لعن عبدالدينار لعن عبدالدرهم

رحمت آزاده در کیم اول آلماس دینی و درهمین جوی غم غا
لیک لغت آکا که قول بولغای خواه دینار و خواه درهم غا

لا یلدغ المؤمن من حجر واحد مرتین

ای که بر نیش تی موزیدین کونکلونکا نیجه اوز یسایاتلا
چونکه مؤمن کاتیکمادی هرکز بر تیشوک دین ییلان ایکی قاتلا

العدة دین

کیم که هر کیم کا وعدۀ قیلدی شرط ایرور وعدغه وفا قیلماق
وعده کیم قیلدینک ایلا دور کیم دین فرض دور دینر نی ادا قیلماق

المجالس بالامانة

قایسی مجلس دا کیم ایشیتینک سوز بیل که اول سوز سکا امانت ایرور
کرا آنی اوز کا یرده نقل ایتسانک اول امانت غه بو خیانت ایرور

المستشار مؤمن

هرکشی کیم بر او نی محرم اتیب مشورتده امین راز ایتدی
کریاشوردی بیلیب صلاح سوزین اوزنی قلب و حیلہ ساز ایتدی

السماح رباح

مال بذل ایلہ سودا کر تیلاسانک عاقبت چون اولوم ایرور موجود
اسراغان قالور اول که بذل آتینک سکا همراه بارور آتینک سود

الدين شين الدين

اهل دین اولدررکه قیلغای ادا بات اکر ذمتیدا دین اولغای
دین اداسی چو دین علامتی در بی ادالیقده دین شین اولغای

القناعة مال لا ینفد

حرص دین کچ کیل اول غمی دور کیم   حد و غایت اکا ایماس پیدا
توت قناعت که اول ایرور مالی   که نهایت اکا ایماس پیدا

الصباح تمنع الرزق

صبح او یقوسین اول که ایلا دی ترک   رزق یوزین اوزیکا توش کوردی
اول که غفلت دین ایتی خواب صبح   بوشرفنی مکر که توش کوردی

آفة السامح المن

هر کیشیکا رعایتی قیلسانک   منت اوتکار مکیل کاینک غا
نیکا کیم اول کرم غا آفت در   بوکلا منت و لیک جانینک غا

السعيد من وعظ بغيره

ایل کافی کیلسا ایلاماس پروا   اول که کوکلینی قیلدی غفلت بند
کیم که پند آلدی ایل کاتوشکاندین   آنی بیل کیم ایرور سعادت مند

کفی بالمرء اثماً ان يحدث بكل ماسمع

بو یازوق بس کشی کا کیم ایل دین   هر نی سوز کیم ایشندی فاش ایتی
تاغ ایشتکاتی دیر کنهای دین   کوییا تینکری آنی طاش ایتی

کفی بالموت واعظاً

واعظینک بس انا اولومی   کیم الارجا شنکا ایرور ناصح
واعظی هم ایتور و قیلاماس   ایرور اول واعظینک مونکا راجح

خير الناس انفعهم للناس

خلق آرایخشی راق دیدینک کیم دور   ایشیتیب شبهه ایله دفع آندین
یخشی راق آنی بیل اولوس آرا کیم   کوپ راک اولغای اولوس کافع آندین

ان الله يحب السهل الطلق

حق سیوکای ایل بیلا بولسانک   تیل و کونکلو کنی بر قیل یک روی
نکته سورسانک شکفته و خندان   زشت قیلمانک کشاده و خوش خوی

تهادوا تحابوا

دوست لاشینک هدیه لر بریشیب   بهره تا بقای خرد عطیه سیدین
خود جهان دا عطیه بارمو   یحشی راق دوست لوق هدیه سیدین

اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه

ای که بر ایشده حاجتک بولسا   یحشی یوزلو کدین ایستا بخشایش
تا که بخشایشی دین اول راق   کور ما کای دین یتشکای آسایش

زرغباً تزدد حباً

بر برین دوست لارا کر که که   کور سالار دوستلوغ بولور غالب
شوقدین اختلاط اولور مطلوب   وصل اوچون آرزو بولور طالب

طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس

ای خوشا اولکه عیب کورمک ایلا   یوز هنرور مهرا تبین تا بقای
یعنی اوز عیبی پرده سی کورکای   اوزکا ایل عیبی چهره سن تا بقای

الغنی الیاس مما فی یدی الناس

بایلیق ایستاسانک ایل ایلکیندین   هر نی کورسانک باریدن اول نومید
بوغنی بس که خلق دین کچون   توتسانک امید حقدن اوق جاوید

من حسن اسلام المرء ترک ما لایعینه

کیم که اسلام کوز کوسیدا تیلار   هر نفس اوزکا بر صفا موجود
کچسون اول نوع بارجه ایشدین کم   یتنکری راضی ایماس اولوس خشنود

لیس الشدید بالصرعة انما الشدید الذی یملك نفسه عند الغضب

ایماس اول پهلوان که اوز قدرین   باش اوزا ایلبتان نکون قیلغای
پهلوان آنی بیل که یتسا غضب   نفس اماره نی زبون قیلغای

لیس الغنی عن كثرة العرض انما الغنی عن النفس

بای ایماس اولکه مال کثرتیدین   کورما کای فاقه وطلب رنجین
بای آنی بیل که یتنکری برمیش آنکا   نفس مطلوبی ترکینینک کنجین

الحزم سوء الظن

حزم باعث دورر آنکا که مدام
کیشی اول ساری بدکان بولغای
دایما احتیاط ایتار اکا کیم
کیدلاردین آنکا امان بولغای

العلم لا یحلل منعه

ای خرد مند عالمی که سنکا
علم دین روزی ایلادی صانع
کیشی اورکانسا قیلما غیل محروم
یا که نفع آلسه بولما غیل مانع

الکلمة الطيبة صدقة

یخشی سوز بیر لاجاجت اهلین سور
برماسانک یخشی طعمه دین نفقه
نی اوچون کیم رسول قولی بیلا
یخشی سوز باردور ایلا کیم صدقه

کثرة الضحك تيمت القلب

اسروکوب کولما کیم اولار ایرمیش
زنده دل کونکلی کولکوکثر تیدین
هرنی هر کیم که بیلدی کونکلی بیلا
کولما کای اولسا کولکوک حسرتیدین

الجنة تحت اقدام الامهات

آنالار نینک آیاغی آستیدا دور
روضه باغی وصالین ایستارسک
روضه جنت و جنان باغی
بول آنانینک ایاغی توفراغی

البلاء مؤکل بالمنطق

دیدنی کوب سوز لا کان خطا کوب ایتار
اول که دیرلار آتی ولی الله
هر بلا کیم یتار ایزور سوز دین
بیلا حکم ایلادی نبی الله

النظرة سهم مسموم من سهام ابليس

سالمانکیز کیمکا بولسا ناهرم
کریچه نفسینک کورار نظاره ده سود
هر نظر کیم حرام شیطان نینک
ناوکی در ولیک زهر آلود

لا يشبع المؤمن دون جاره

کیم که مؤمن دورر قاچان چداغای
که اوزی توق و قوشنی بولغای آج
انکا داغی کیراک یتورسه نصیب
خوانی دا کر کلاچ و کر اوماج

دم علی الطهارة توسع عليك الرزق

کر همیشه طهارتینک بولسا
ارینغای فاقه چرکی اول سودین
ظاهر اول ایستاسانک فزون روزی
خاسر اول کیم پتوردی اول سودین

ضامه کلام

ای که شخصینک فی خالق فتاح
دیدی خیرت اربعین صباح
ایرور اول اربعینینک اول حال
ایلا بو اربعین بیلا اعمال
کیم بو نوع ایکی اربعین موجود
بولسا شایدکه تاقاسین مقصود
یتسا مقصود مدعا بیرلا
مینی یاد ایتکاسین دعا بیرلا
که نوالی غه اول دعا یتکای
بلبل روحی غه نوا یتکای

«نابی» نیک ترجمه سی

کرچه حدّم دکل بنم نابی
شرح آثار سید عالم
لیک بندن مقدم اولمشلر
نیجه لر داخی جبهه سای قلم

بسم الله الرحمن الرحيم

لا یؤمن احدکم حتی یحب لایه ما یحب لنفسه
دیدی فخر الرسل دکل مؤمن
او کسان کم روز بی صدق وصفا
کوردی نفسه کوردکن لایق
من اعطی لله ومنع لله واجب لله وابغض لله فقد استکمل ایمانه
اولور اول کیمسه کامل الایمان
کوله بی خوف و بی امید ورجا
ایتدیکی حب و بغض و منع عطا
اوله لله جمله حائده

المسلم من سلم المسلمون من یدہ ولسانه

مسلم اول کیمسه در حقیقتده
ایتمیوب کسب جرم بیهوده
فعل و قول ید و لسانندن
مسلمون اوله جمله اسوده

خصلتان لایحتمعان فی مؤمن البخل وسوء الخلق

طبع مؤمنده اجتماع ایتمز   ایکی خصلت که پست خصلتدر
طبع ایمانه نا موافقددر   خوی بد ییری بری خستدر

یشیب ابن آدم ویشب فیه خصلتان الحرص وطول الامل
طرفه در طینت بنی آدم   بولدیفغجه بنای عمری خلل
کرد حرصیه آنده تازه ثور   رشته عنکبوت طول امل

من لم یشکر الناس لم یشکر الله

حمله نعمت جناب حقدر   هر کیمک دستی ایله بولسه وصول
ایلینان شکر ناسدن اعراض   شکر حق ادادن ایتدی عدول

من لا یرحم الناس لا یرحمه الله

حکم میزان عدل ربانی   نه روا ظالمه ایده حرمت
ناسیه رحم ایتیمان بد آینه   ایلمز حضرت خدا رحمت

الدنيا ملعونة وملعون ما فيها الا ذكر الله تعالى

سربسر اولدی لایق لعنت   حمله اجزای عالم فانی
یوق بو ویرانه ایچره مستنا   مکر الا که ذکر یزدانی

لعن عبدالدينار لعن عبدالدرهم

خالق و رازق زمین و سما   رزقک احسان ایدرکن ای مغبون
زر و سیمه پرستش ایله یینه   نه روا در که دینیه ملعون

لا یلدغ المؤمن من حجر واحد مرتین

دام مکرینه دوشمه ایلسه ده   خصم دیرین تملقات اظهار
کهنه سوراخدن اوماز یینه   مؤمن اولمز کزیده دیکر مار

العدة دین

ایتدیکک وعده یه وفا ایله   که وفا احسن خصائلدر
ذمت صدقه دیندر وعده   خلف وعد اقیح رزائلدر

المجالس بالامانة

ای. اولان محرم مجالس انس   ایتمه نقل سخن که آفتدر
حقه در حلقه مجالس ناس   آنده کی در راز امانتدر

المستشار مؤتمن

مستشار ایتدیکک کمسنه اگر   سندن ایلرسه راه خیری نهان
سکا نسبت خیانت ایتمش اولور   اولسه ده خلقتنده اهل امان

السباح رباح

حق بودر کم صفات علیادر   جود و عفو و سماح و لطف و کرم
نه شرفدر بوکون اولوب معدوح   اوله سن روز خشرده خرم

الدين شين الدين

ایتمه آرایش مجنازی ایچون   کردن بر زمان اسیر دیون
روی دینی اولور خراشیده   نیجه دینه کیم اولورسه زیون

القناعة مال لا ينفد

داده حق ایله اولان خرسند   داور ملک استراحتدر
بر توکنمز خزینه استرایسک   بیل که کنجینه قعاعتدر

الصبرة تمنع الرزق

کسب ارزاق ایچون سحر خیزی   بشقه بر نعمت الهیدر
مانع کسب نعمت دارین   لذت خواب صبحکاهیدر

آفة السباحة المن

مرهم اندوده سما حثکی   زحم متله ایتمه آزرده
یاد بد خیز نسیمدن اولور   برک کلزار لطف پزمرده

السعيد من وعظ بغيره

اودر اهل جریده سعاد   که اولوب کندی حاله خرسند
دل آگاه و چشم عبرته   غیرینک جالی اوله نسخه پند

کفی بالمرء انما ان یحدث بکل ماسمع

آدمه اول کناه کافیدر   که ایدیه هر نه کوش ایدرسه بیان
ایده مهمان خانه کو سن   رابض اسب تندخیز زبان

کفی بالموت واعظاً

موتی یاد ایله وعظ استرایسک   ایولکن قناسن استشعار
هربری بر لسان موعظه در   حال کونی بیانه سنک مزار

خیر الناس انفعهم للناس

خیر ناسه مرادک ایسه وقوف   خیر ناسک حدیثن ایت اذعان
خیر اولدرکه جمله دن افرون   اوله خلق جهانه نفع رسان

ان الله یحب السهل الطلق

حق تعالی سور او بنده نی کم   سهل طبع و کشاده خاطر اوله
اولیوب بدخوی و چین چین   خنده رولقله خلقه ناظر اوله

تهادوا تحابوا

ایلک آمد شد هدایایی   مزرع حبه مایه بخش نما
سن درختانه صو ویردکجه   اوده نوباوهر لرایده اهدا

اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه

خوب رولردن ایت توقع خیر   کمسه دن اولسنه حاجتک مطلوب
مصدر اولمغله خیره شاهدر   صورت حسندار و منظر خوب

زرغباً تزدد جاً

دوستانک میانه سنده اولور   صحبت متصل کلال انکیز
فاصله تازه شوق ایدر ایراث   صحبت غب اولور محبت خیز

طوبی لمن شغله عیه عن عیوب الناس

دولت آنک که بزم عالمده   ایلیوب کندو حاله دقت
کندو عین تجسس ایندن   بولیه غیره باقغه فرصت

الغنى اليأس ممافى ابدى الناس

بولا منرسك غناى طبعه تظفر
كونج يأس اولدجه سكا مقمر
اولا منرسك غنى حقيقتده
غيردين ايتدجه قطع نظر

من حسن اسلام المرء ترك ما لا يعنيه

قول و فعلكده ترك بي معنى
حسن اسلامدن اولوندى شمار
اكا سى ايتكه قوليله فعلك
دينكه اوله زينت رخسار

ليس الشديد بالصرعة إنما الشديد الذى يملك نفسه عند الغضب

پهلوان اول دكل كه كشيده
خصمنه غالب و بهادر اوله
پهلوانلق اودركه وقت غضب
ضبط نفس شديده قادر اوله

ليس الغنى عن كثرة العرض إنما الغنى غنى النفس

مالى ظن ايتمه مائه دولت
مالى بسيار اولانى صامه غنى
غنى اول كمسه در حقيقتده
ذل خواهشدن اوله مستغنى

الحزم سوء الظن

معنى حزم واحتياط حذر
دقت اولنسه بد كنانقدر
اتباه بصيرت اوزره سلوك
خرمن امنه پاسبانقدر

العلم لا يحل منه

پرتوى روى آفتاب كى
علمك اولمز دريغ ومنع حلال
تشنكانه سحاب دانشكى
ايتمه فيض افاده ده اهل

الكلمة الطيبة صدقة

سائلك سرمة لبصر ايله
چشم اميدى ايتدكه قرير
بارى ويرانه زار خاطر
ايله طيب كلامله تعمير

كثرة الضحك تيمت القلب

كبرچه امواجى جويبارك اولور
باعث ارتجاج سبزه ورنك
ليك موج مسلسل خنده
قلبي ايلر غريق لجه مرك

الجنة تحت اقدام الامهات

نیل کلکشت کلستان بهشت   زیر پای رضای مادر در
کردن جانده حق تربیتی   نعمت جتته برابر در

البلاء مؤکل بالمنطق

صورت و معنی لسانمه   لفظ مفتاح بالمطابقه در
روی انسانه درکشای بلا   باقسه ک اکثر کلید ناطقه در

النظرة سهم مسموم من سهام ابليس

روی خوبانه نظره ناکاه   ناولک زهر ناک شیطاندر
رخ نامحرمه نگاه ایتک   آتش خاتمان ساماندر

لايشع المؤمن دون جاره

هزکیمک کا وله خوان قلبنده   نان اسلام و نعمت ایمان
نیجه لایق که کندوسی یاتوب   جوع هم سایه سن کوره شایان

دم على الطهارة توسع عليك الرزق

مؤمنینه دوام طهورله در   وسع ارزاقه کسب استحقاق
اولدی چرکدن طهوره وابسته   فتح باب خزائن ارزاق

تاریخ انشاء — رباعی

سال تاریخی رباعینک   پرسش ایچون کشاد ایدنجه لی
بری شرط ذکاتله نابی   دیدی کم «شرح چل حدیث نبی»

« نیف » ک ترجمہ سی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

لا یؤمن احدکم حتی یحب لایہ ما یحب لنفسہ
مؤمن اولئ او کیمسہ ہر تقدیر بولسہ حسن عملدہ عمری فنا
ہر نہ ایسترسہ نفسنہ تا کیم انی اخوانہ داخی کورہ سزا

من اعطی اللہ ومنع اللہ واجب للہ وابغض اللہ فقد استکمل ایمانہ
اول کہ حق اولہ مطلقا قصدی حب و بعض ایلہ منع واعطادہ
نقد ایمانی بولور کامل او محک قبول مولادہ

المسلم من سلم المسلمون من لسانہ ویدہ
مؤمن اولدرکہ کسہ هیچ آندن نفرت ایتیمہ لر دل و جانلر
یا النذن یاخود دلندن آنک ہر کز اینجیمہ مسلمانلر

خصلتان لا یجتمعان فی المؤمن البخل وسوء الخلق
دو کواہ رسوخ ایماندر مؤمنہ حسن خلق وبذل کرم
آنک ایچون درون مؤمنده بخل و بد خوئی اولہ من باہم

یشیب ابن آدم ویشب فیہ خصلتان الحرص وطول الامل
قیل بوکا عطف کوش ہوش بودر مقتضای حدیث مصطفوی
آدم اولدقچہ پیر آندہ اولور خرص و طول امل جوان قوی

من لم یشکر للناس لم یشکر اللہ
التزام شروط احساندر مقتضای جڑاسی احسانک
مطلقا ترک شکر یزداندر بیلمہ مک شکر نعمت خلقی

من لا یرحم الناس لا یرحمہ اللہ
مرحت قفل باب رحمتدر ایلہ ہر دم کشادینہ اقدام
خلقہ بی رحمتککہ وضع ایدنہ رحمت ایتمز جناب رب انام

الدنيا ملعونة وملعون مافيا الا ذكر الله تعالى

دار دنياده هر نه کیم واردر   جمله آماج تیر لغتدر
ذکر خلاق لم یزل آنجق   سبب فیض قرب رحمتدر

لعن عبدالدينار والدرهم

لطف عالم شمول مولادن   بهره ور کرچه سرتر عالم
دوردر لیک رحمت حقندن   عبد دینار و بندۀ درهم

لا یلدغ المؤمن من حجر واحد مرتین

طوتمه هر کنز مدار چشم وفا   اوله یارک سنک جفا کارک
حجر واحدندن اولمدی عاقل   ایکی کره کزیده سی مارک

العدة دين

هر نه کم اوله زیور نطقک   آنی اجرایه اول نسق پرداز
فرضدر ذمت کرامده وعد   آنی فرض اولدی ایلمک انجهاز

المجالس بالامانة

ای اولان محرم مجالس انس   راز مجالس سکا امانتدر
حفظ راز محافل ایت زیرا   کشف راز ایلمک خیانتدر

المستشار مؤتمن

ایتمه هر شخص ناملایمی سن   محرم استشاره ایله حذر
مستشار اوله مؤتمن تا کیم   اولیه رهنمای صوب خطر

السباح رباح

ای اولان کارگاه عالمده   طلب دستمایه اعمال
ایستر ایسک فوائد دارین   ایت تقود سماحتی اعمال

الدين شين الدين

نچه سختکیر دینه اسیر   اوله وار ایسه دبنده تمکینک
صاقین اوساخ دیندن زنهار   لکه دار ایتمه جامۀ دینک

القناعة کنز لا ینفد

تا بکردن اولور غریق نعم ینہ سیر اولہ من کر سنہ نظر
مردہ سرمایہ قناعتدر مال بی حد و کنج باد اور

الصبحة تمنع الرزق

قسمت مردم سحر خیزک کنج غیبیدن ایرر امدادی
منع روزی وتلخی عیشہ خواب نوشین صبحدر بادی

آفة السباح المن

کشت زار فقادہ همواره اولکہ تخم افکن مکارمدر
برق متدن آنی حفظ ایسون کہ آفت خرمن مکارمدر

السعيد من وعظ بغيره

بورصد خانہ فقادہ اودر مرد نیک اختر سعادت مند
کوروب اکدار دیکرانی چکہ دیدہ اعتبارہ سرمہ پند

کفی بالمرء اثماً ان يحدث بكل ماسمع

مرد مکثارہ بوکنہ بسدر ای طلبکار راه رسم یقین
ایده آوردہ زبان بیان نہ کہ کوش ایتدی ایسہ غث و ثمنہ

کفی بالموت واعظا

سکا هر دم بوجوهر کلمات اولمغہ زیب کوش جان بسدر
آدمہ اتعاظ عبرت ایچون یالکز موت دیکران بسدر

خير الناس انفعهم للناس

خواستکاران فرق رتبہ خلق ایلسون بو عبارہ بی ازبر
خیر ناس اول کہ جملہ خلقہ غیریدن اولہ نفی افزونتر

ان الله تعالى يحب السهل الطلق

حقہ خواہشکر تقرب ایسک یک دل و یک زبان و یکرو اول
ایله خلقہ جہہ کی پرچین نرم خوی و کشادہ ابرو اول

تهادوا تحابوا

حفظ اجزای میل چه سبب ربط شیرازۀ تهادیدر
 قیل تعاطی هدیه ایله مدام که زمام دل اعادیدر

اطلبوا الخیر عند حسن الوجوه

بوحدیث شریف ایله عمل ایت سائر امرک بوکا قیاس ایله
 بهرۀ خیر بلغۀ کرمی خوب رولردن التماس ایله

زر غباً تردد جاً

که که ایتک زیارت احباب سبب الفت ومجبتدر
 صحبت دائمی مودت تام موجب ازدیاد القندر

طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس

بختیار اول کشی بصیرت ایله پیشوای هنوران اولدی
 چشمه کندی عیبی شرمندن پردۀ عیب دیکران اولدی

الغنی الیأس مما فی یدی الناس

ایسته دایم غنای دل حقندن که غنای دل اولدی سرمایه
 ایتیموب نقد عزتک اتلاف مال دون ایله دوشمه سودایه

من حسن اسلام المرء ترک ما لا یغنیه

ایستین نخل کلشن دینک امتداد طراوتن هر آن
 هر نه کیم ناسزا و نالایق اندن اولسون همیشه روگردان

لیس الشدید بالصرعة انما الشدید الذی یملک نفسه عند الغضب

پهلوانلق دکل مصارعده ایلک شدت ایله خصمی نکون
 مرد زور آزما اودرکه ایده نفس شوخی دم غضبه زیون

لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غناء النفس

کثرت مال ایله غنا اولمز اوله کل روبراه سمت خطا
 هرکه باریدن ایلر استمداد اوله هم راه فضل باری خدا

الحزم سوء الظن

مرد حزم آزما اوکیم اولمز هرکسه حسن اعتقاد اوزره
 احتیاط ایده هر امورنده اوله احوالی تاسداد اوزره

العلم لا یحل منه

مایہ داران دولت علمہ
اول کہ تحصیلہ اولہ خواہشکر
آنی تعلیمدر تشکر تام
آنی محروم قیلمق اولدی حرام

الکلمۃ الطیۃ صدقہ

واجب اولدی جوابی نرم ایتک
منبع علمدن ورود ایتدی
سائلہ ممکن اولسہ نفقہ
قول لین مقولہ صدقہ
کثرۃ الضحک تہیت القلب

لب کشایان فرط خندہ اولان
اولہ معتاد خندہ سرشار
مردہ طبعان جہلدر اثر
کادل زندہ کی اماتہ ایدر

الجنة تحت اقدام الامہات

فائز رحمت اول کہ مادرہ
صحن کلشنسرای خلد برین
ہر دم اکرام و التفاتہدر
زیر اقدام امہاتہدر

البلاء مؤکل بالمنطق

کثرت قالہ مبتلا اولہ نک
مبتلائی بلا اولان غافل
ابتلاسی عجب بلا اولدی
قیل وقال ایلہ مبتلا اولدی

النظرة سهم مسموم من سهام ابليس

رؤیت زلف وخال تا محرم
ہر نظر برخدنک پرسمدر
دانہ مکر ودام عصیاندر
بلکہ زہرابہ دار شیطاندر

لا یشتع المؤمن دون جارہ

کیم کہ اقلیم مسلمانیدہ
سیر نائم اولوب روا کورمز
نقد دین ایلہدر کرانمایہ
جایع وقائم اولہ ہمسایہ

دم علی الطہارۃ توسع علیک الرزق

شکوہ سنج اولہ فاقہ دن مادام
اول طہارتلہ دائماً کا ولہ سک
اولہ دامن جامہ ک آلودہ
سعہ روزہ ایلہ آسودہ